

RMK. I.

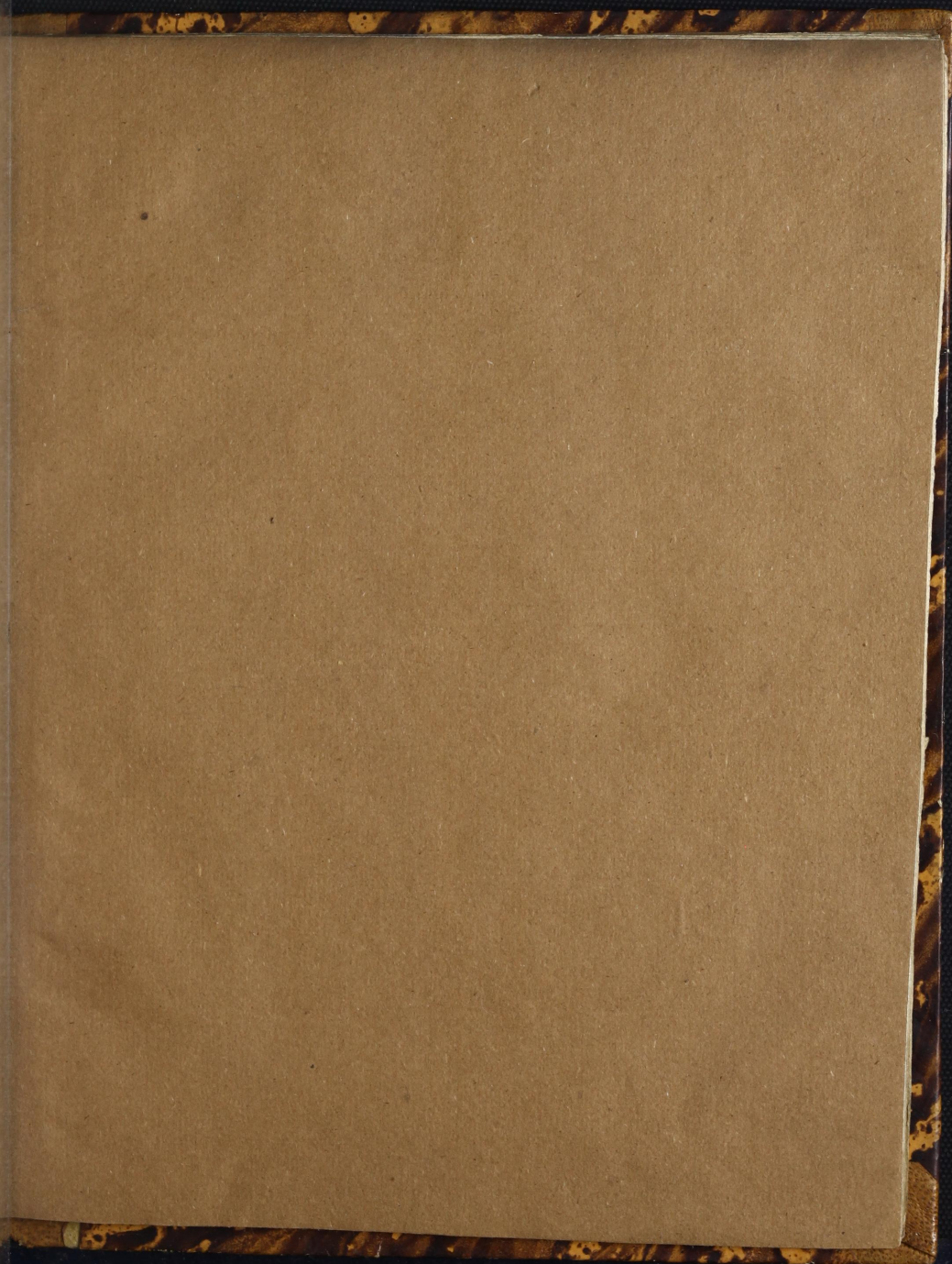
1154

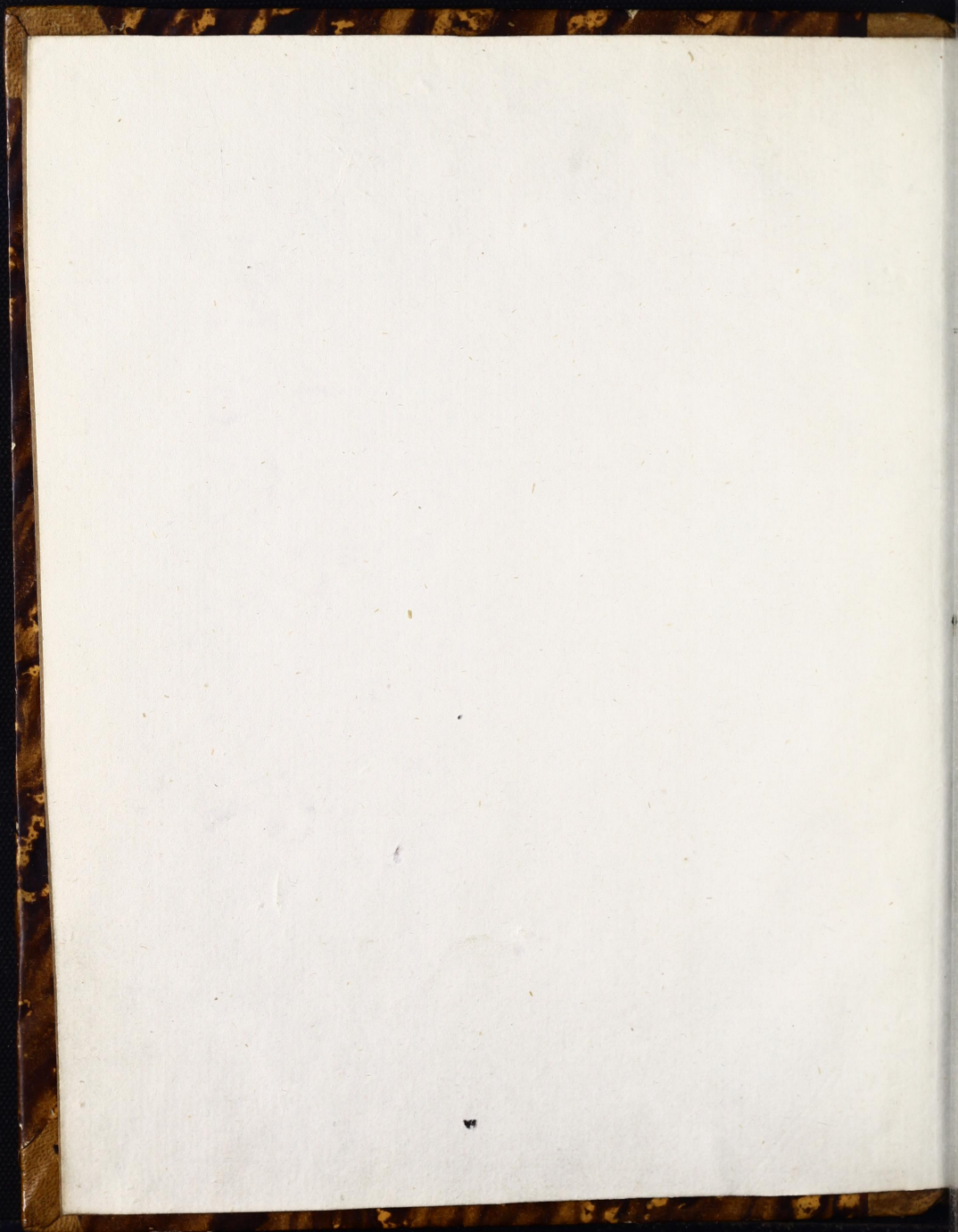
The image shows the front cover of a book. The cover is decorated with a marbled paper pattern, specifically a 'stone' or 'shell' pattern, featuring swirling, organic shapes in shades of dark brown, black, and a golden-brown or tan color. The pattern is dense and covers the entire surface of the cover. In the top left corner, there is a small, rectangular, light-colored label with a thin black border. The label contains two lines of text: 'RMK. I.' on the top line and '1154' on the bottom line. The book is set against a dark, textured background, possibly a bookshelf or a display surface.

Rock. N. I

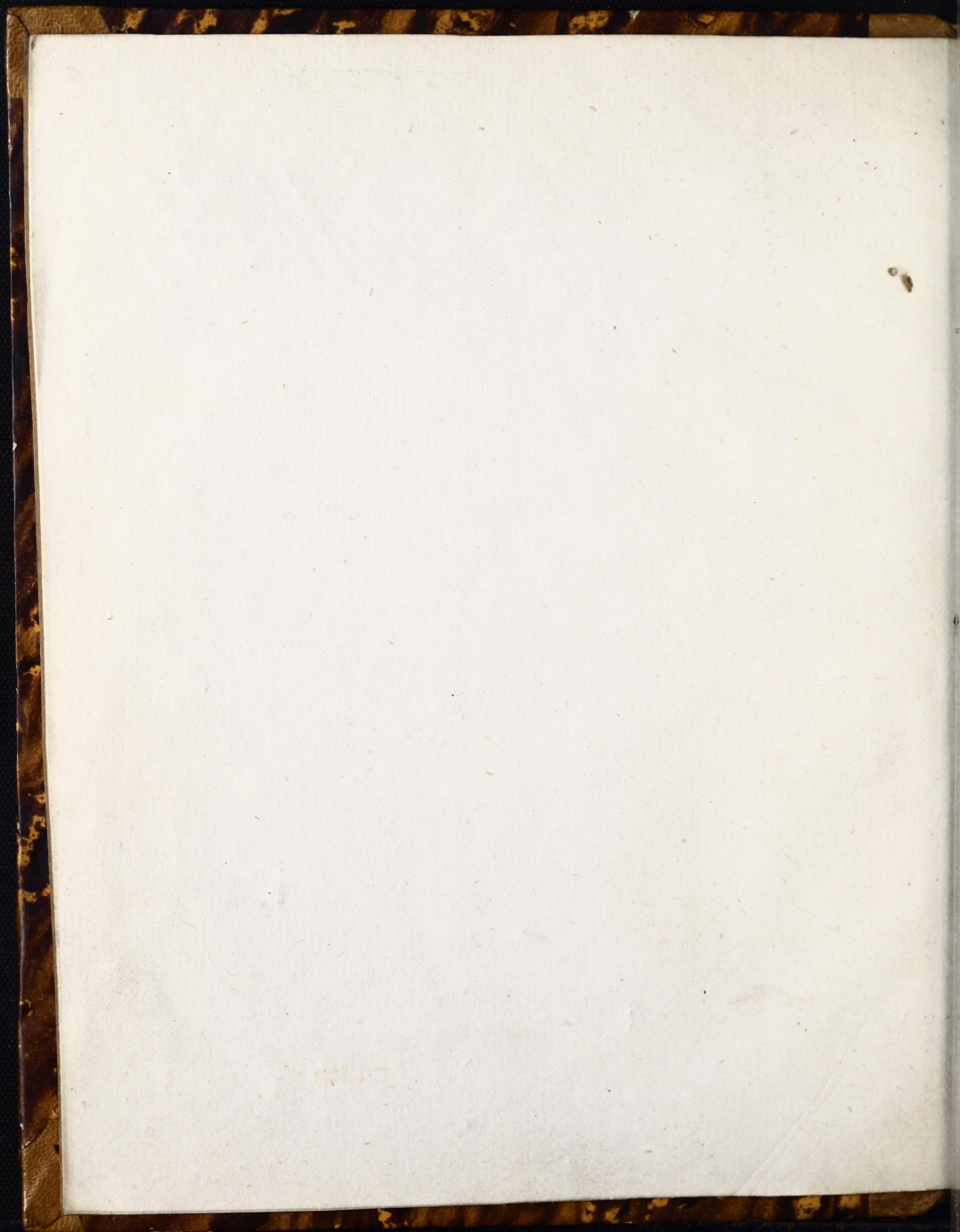
1154

(telier)

1154

A Sűrű kereszt-viselek habjai közt
 CSÜGGEDEZŐ LELEKNEK
 LELKI BATORI-
 T A S A. *RMK I. 1154.*

Avagy;

Olly szent Iráson fundáltatott, s'
 abból ki-szedegettetett LELKI FLASTROM; mel-
 lyel az Isten Atyai látogatása, dorgálása, és vesztse-
 je miatt el-senyvedt Szerelmesi sebeit (a' kikkel ő szokta az
 óvéit ez életben sebhetni látogatni,) orvosollya s' bé-
 kőrtözi: Mellyet élő nyelvel-is Prädikállott amaz *Debre-*
czeni nagy gyülekezetben, 1673. Febr: az Belgiumi
 Academiákból nem rég üldözés alatt nyegő hazá-
 jában haza érkezett,

T H O L N A I M I H A L Y.

COLOSVARATT.

Nyomtatta VERES-EGYHAZI SZENTYEL MIALY
 A' Szentek üldöztetésének Anno cło lcc LXXIII.

Psal. 119. v. 71.

*Jo énnékem hogy engemet meg-aláztál, hogy meg-ta-
nulnám az te parancsolatodat.*

Vers. 137.

Igaz vagy Uram, és igaz a' te ítéleted.

Rom. 8. 28.

*Tudjuk pedig hogy azoknak a' kik Istent szeretik, min-
denek javokra vadnak, azoknak, kik az ő végezése szerént
hivatalosok.*

1 Cor. 11. 32.

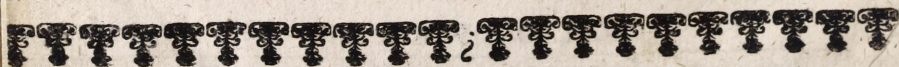
*Mikor büntettetünk, az Urrol tanittatunk, hogy ez vi-
lággal el ne kárhoztassunk.*

Mich. 7. v. 8.

*Ne órály az én nyavalyámon én ellenségem, mert no-
ha el-estem; de fel-kelek: mikor a' sötétségben üléndék-is,
az Ur léssen nékem világosságom.*

1 Pet. 4. v. 17.

*Mert ideje, hogy az ítélet el-kezdésék az Istennek há-
ján: hogy ha pedig mi rajtunk kezderik először, mint léssen
azoknak végek, a' kik nem engednek az Istennek Evangelio-
nának?*

*A kegyes, és tiszta élettél fenlő s' jószágos cse-
lekedetekkel tündöklő*

THURI N. KATA Aszszonynak,

Amaz

Boldog emlekezetű, s' hazája hűségéért meg-
holt Nehai N. VIG-KEDVŰ MIHALY Uram,
Debreczen Városlának sokszori Fű Birájának, árván hagy-
tott özvegyének, nékem bizodalmas Ábszonymnak:

Ugyan azon jó emlekezetű Ferfiának szerelmes két Fiainak.

N. VIG-KEDVŰ PAL és MIHALY

és

N. BARANYAI MIHALY
N. GYARMATHI JANOS

Uraimnak, igen
nagy bizodalmas
Fautorimnak.

Becsületre méltó Aszszonym! és Nemzetes Uraim! Az Isten-
nek ez földön vívő kedő Anyaszentegyháza, ki az Isten választott sze-
relmesinek serege, gyakorta a nyomorúságoknak habjaitól, úgy annyira kör-
nyúl véstetterik, és hajó törésben sörög dolga, hogy az Istentelenek örömeikkel
őszve kőteretűt kezeknek tapsolásával erre fakadnak ki: Az Istenel-
hadta őtet, Psal. 71. 11. Ismét: Mivel hogy le-cselt, nem kél-fel többé, Psal. 41. 9.
Sőt még maga-ú az Isten Siona keservessen panaszkodik. El-hagyott engemet az Ur,
és az Ur el-felelkezett én rollam, Esa. 59. 14. Még édes Idvezítőnknek lilkér-ű meg-
torta a ez proba, mert a midőn tusakodnék és volna a kinokban, ekképpen panaszkodik: En
Istenem én Istenem miért hagyál-el engemet, Psal. 12. 1. De vályon annyira vagyóné
dolgok, hogy tellyeséggel el-vetette volna Isten őket, és nem fordulna hozzájuk? Távol lé-
gyn, Sőt ugyan kérdésben tézi Isten ekképpen: El-felelkezhetik az édes Anya az ő
kifdedkéjéről, úgy hogy ne könyörüllyön az ő méhének fián? ha azokel-felelkezh-
hetnének-is, de én nem felelkezem-el te rolad. Esa. 49. 15. *És.* Nem hadgya
hát a:

nát el Isten az övéit, ámbár láttassanak is merülni az habok közt, de soha el nem merülnék,
 és a mikor leg foglyosabbban vagyon dolgok, akkor ránta ki őket a veszedelem torkából,
 mint a Tengerben süllyedező Tanítványokat. Matt. 8. 26. Ha valaha az Iste Ecclesiája süllye-
 dezett és hanyattatott, az üldözéseknek, s keserves próbáknak habjaitól: süllyedez és hanyat-
 tatik ma; kergetik ezt mint egy Gerlicze madárkát, hogy el-veszessék. De végben vihetiké
 ez verhűt kegyetlen szándékokat, és ez kicsiny bárkát melly a Jésus drága véréen váltattott-
 meg, el olthatyák? Nem, mivel késziklán fundáltatott, és ennek kormányos mestere az
 Ur Jésus; S' a pokolnak kapui ezen erőt nem vésznek. Matt. 16. 18. Igaz vallásomó
 lévő edes nemzetemnek ez siralmas időkben keserves próbáját, s árphodott állapotját lát-
 ván, hogy ne tántorogjanak hitekben, álhatatosság legyenek pedig igaz vallásokban, s béke-
 séges túrók az dorgásoknak szenvedésiben, ez lelki bátoritást az sűrő kereszt viseléseknek
 tövisfői között, ezért nyújtottam, hogy az sz. Pállal edgyütt valósággal mondhatták: Róm.
 8. v. 38. 39. Mert én bizonytal el-hitem hogy sem élet, sem halál, sem Angyalok,
 sem Fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelen-valók, sem követezendők, sem
 magasság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet állat el nem szakaszthat minket
 az Istennek szerelmétől, melly vagyon az Jésus Christusban.

Hogy pedig az kegyelmek becsületes neve alatt, Nemzetes Affonyom, s' Uraim,
 ez gyenge elmélkedés nap világra jött, indították bennem ezt az háládatossággal telyes indu-
 latot, az kegyelmek én hozzám való jó akarattya, Istenes adakozása, mellyel segélte, az
 idegen Országokba való bujdosásimban, a mellyet még most-is hozzám fen-tart: mellyért
 kegyelmeknek bőféges jutalma, annál vagyon le-téve, a ki még csak a pohár vizet-is, (mel-
 lyet adnak a Christus nevébe) jó néven vészt, s' meg-jutalmazattya amaz utolsó napő. Matth.
 10. v. 4. Marc. 9. v. 41.

Vegye azért kegyelmek ez kis elmélkedést, természetiből származott Istenes kegyesé-
 gel; és véle edgyütt szívemnek buzgó sobászkodását: melly ez: hogy az Isten kegyelmeknek ad-
 gya Szent Lelkét, erősítse kegyelmeket naponként az álhatatosságban, az igaz vallásban;
 az kereszt viseléseknek békeséggel való el-szenvedésére; hogy tántorgás nélkül meg-álván
 ez világnak minden gonoszai ellen, el-vehesse az dicsőségnek halhatatlan Coronáját, mel-
 lyet meg ad az Ur amaz napon, amaz igaz Bíró mindeneknek, kik várándyák amaz ő dicső-
 ségges el-jövetelét, a Tim. 4. v. 8. Amen. Íráim Debreczenben, 1673 Febr:

Kegyelmeké az Ur szerelmében

THOLNAI MIHALY.

Az

Az Sűrű kereszt-viselek habjai közp

CSÜGGEDŐ LELEKNEK LELKI BATORITASA.

F E L V Ő T T L E T S Z K E.

Sid. 12. vers. 5, 6.

*Fiam ne vesd-meg az Urnac fenyitékét, és el ne fáradoj
lelkedben mikor ő tőle dorgáltatol. Mert a kit szerez
az Ur meg-dorgállya; valakit fiává fogad, meg-osto-
rozza.*

Z meg-vettetteknek, és örök kárhozatra rendeltetett em-
bereknek, *büntetések*, az mellyekkel büntettetnek Isten-
től: az Isten választott Fiainak és Leányinak, *ostoroztatá-*
soktul, sanyargattatásoktul, és dorgáltattatásoktul, mellyek-
kel ő k-is sújtoltattának, gyakoroltattának, meg-
külömböztettetnek, mind az Istenre, s' mind pedig ő magokra az em-
berekre nézve.

*Enardium
Diversi
modè in-
feruntur
afflictio-
nes pie,
Cimpia.*

*Az emberekre nézve. I. Mert mikor az istentelenek büntettetnek,
ők abbul nem hogy ki-térnének, sőt fel-fuvalkodnak, meg-keményednek, és
Isten ellen ő magokat fel-emelik. Világos példa erre Pharaho. Exod. 5.
v. 1, 2. Annak utánna, el-menének Moyses és Aaron, és mondának Pharaho-
nak: Ezt mondgya az Izraelnek Ura Istene, bocsásd el az én népemet, hogy én-
nékem innepet szenteljenek a' pusztában. Es monda Pharaho: Kicsoda az
Ur, hogy engedgyek az ő beszédének, és el-borsássam az Izraelt? Az Urat is
nem ismerem, az Izraelt-is nem borsátom el. Olvasd ide, az 7, 8, 9, 10. kö-
vetkező részeket, és meg-látod mindenütt az Pharao szíve meg-keménye-*

A

dését,

dését, az Ur büntetésével való meg nem jóbulását. Lásd Jer. 5.2. Az Isten nek választott Fiai és Leányi, ellenben mikor sújtoltatnak, dorgáltatnak Istentől, nem hogy meg-keményednének, és Isten ellen magokat fel-emel-
 nek; hanem ottan szívek meg-lágyulva, magokat a' földig meg-alázzák igaz poenitentia tartás által, az Urat keresik nagy buzgosággal. Az mint a' Dávid és Job példájok világossan tanítták. Job. 1. v. 21. *Es monda Job. meztelen jöttem az én Anyámnak méhéből, és meztelen térek oda: az Ur adta és az Ur vette el-is: Aldott legyen az Urnak neve.* Ezent bizonyíttya a' buz-gó Dávid fok helyyeiken az ő Soltáriban.

Respectu
 Dei.

II. Mert a' mikor az hitetlen, Istentől büntettetik, annak lelki javát idveffégét abban fel nem téfzi, hanem hogy igazságát hatalmát ő benne meg-mutassa. Lásd, Rom. 9. 17, 22. *Mert azt mondgya az Irás Pharab-
 rol; E végre támasztottalak tégedet, hogy meg-mutassam te benned az én hatal-
 mamat, és hogy az én nevem hirdetteffék az egész földön.* Es hogy a' vesze-
 delemre őket készitse, verf. 22. *Ha pedig meg-akurván mutatni az ő harag-
 ját, és meg-jelenteni az ő hatalmát; el-szenvedte nagy békeffégeffen az harag-
 nak edényit, melyek veszedelemre készitettek.*

Nem így vagyon dolgok az Isten választott sereginek, mert ők nem a' végre büntettetnek, hogy a' veszedelem Fiaival edgyütt el-vezfszenek, hanem inkább, hogy bűnőket meg-efmévén, abbul ki-térjenek, és Isten-
 nel örökké éllyenek, mint 1Cor. 11. v. 32. *De mikor büntettetünk az Ur-
 tolt tanittatunk, hogy ez világgal el ne kárhozzunk,* Lásd. Psal. 55.

Respectu
 eladit.

és 57. és 59.

III. Mert az hiteleneknek büntetések, mondatnak tulajdon-
 képpen bűnőként való büntettetéseknak; melyek származnak az Isten ret-
 tetetes haragjának busulásából; a' kik ellen, hogy Isten azokkal az övéit
 ne bántsa, büntesse, biveffen a' hivek foháskodnak, és könyörögnek, Psal. 6.
 1. & Jer. 10. 24. Innét az Isten a' büntetéskor a' hitelenekkel nem közli
 hathatos kegyelmét, mint Saullal, Cainnal. &c. De az választottaknak bün-
 tetések, nem-is annyira hivattatnak büntetéseknek tulajdonképpen, mint
 Atyai veszfzőnek, dorgálásnak, látogatásnak, s' ekkor nem-is fosztya-meg
 őket irgalmasságától, sőt kegyelmével bátoríttya. Lásd. Psal. 89. v. 33, 34.
Meg-látogatom veszfzővel az ő bűnőket, és vereségekkal az ő álnokságokat,
De az én irgalmasságimat, el nem vonzom ő tőlök. Lásd. 2Sam. 7. v. 14, 15.
*En léfzek ő néki Atyya, és ő léfzen nekem Fiam; ki mikoron gonoszul cseleke-
 szik,*

szik, meg-fenyitem ötet, emberi veszfzóvel, és emberek Fiainak büntetésekkel. Mindazáltal irgalmaságomat meg nem vonzom ő túle. Ez Atyai dorgálástrul tractál a' szent Pál Apostol ez fel-vett letzkében.

Summa.

Vagyon bátorításának fundamentoma hathatos indító okával edgyütt le-téve az Apostolnak, az Isten Atyai látogatásának hékelséggel való fzenvedésére, az ő Fiaihoz és Leányihoz.

Két részekre oszol ez szent letzke.

1. Az elsőben le-télzi a' keresztnek békelséges tűréssel való el-fzenvedésére oktatással őszve köttetett intését, ezekben: *Fiam ne vesd-meg az Urnak fenjirékét, és el ne fáradgy lelkedben mikor ő róle dorgálratol.* Parit.

2. Az másodikban hathatos ébrefztő fundamentomát, okát, im ezekben: *Mert a' kit szeret az Ur meg-dorgállya: valakit Fiává fogad meg-ostorozza.*

Kérd: I. Kiket ért itt az Fiui nevezeten az Apostol? Felel: *Exegese.*
Ez az nagy szeretettel meg-elegyítettett compellatioja, meg-szolitása, egy aránt nem terjed-ki, *universaliter*, közönségeffen minden emberekre; mert tudgyuk, hogy nem mindenek Istennek választott Fiai. Rom. 8. és 9. Két rendbéli Fiai vannak az Istennek. 1. *Természet szerént vale Fia:* melly az Ur Jésus Christus, ki az Atyával egyenlő Isten. 2. *Fogadott Fiai,* kiket az Ur Jésus Christusban, mint edgyetlen egy engesztelő áldozatban Fiaivá fogadott, mellynek nevezeti alatt ő magának, minden ágazatból, minden nyelven valókból, és minden népekből és nemzetségekből Fiakat és Leányokat, Apoc. 5. v. 9. az Fiui méltoságra fel-vett. Joh. 1. v. 12. Ertetnek azért itt azok: 1. kik ő magokat Christus Juhainak ismériek lenni, valakik az ő vére által meg-tisztittattak: kik az ő szavát halgattyák, és őtet követik, Joh. 10. v. 27. *Az én juhaim az én szomat halgattyák én-is ismérém azokat, és engemet követnek.* 1 Joh. 1. v. 7. 2. A' kik örömmel fel-velzik, s' békelséges tűréssel el-fzenvedik az dorgálást; honnét jól tudgyuk hogy nem mindenek egyenlőképpen hordozzák és fzenvedik az Isten látogatását, sőt nem-is akarnak ostoroztatni, mellyek felől ugyan ezen letzke után azt mondgya szent Pál. v. 8. Nem Fiak ez ilyenek, hanem Fattyak és Istentől meg-vertettek. 3. Az kik ugy kívánkoznak a' Christussal meg-dicsőittetni, hogy igyekezzenek ez életben mind az Isten akarattjának cselekedetiben, mind az nyomorúságoknak békelséges el-viselésében a' Christushoz conformálódni. Rom. 8. v. 17.

A2

Ez fel.

Ez felső kérdésből ki-folyó kérdés.

Az Választottak, hány tekintetek alatt mondatnak Isten Fiainak? Felelet: *Három kiváltképpen való tekintetek alatt: 1. Az örök időktől fogván való el-választásra nézve. Eph. 1. v. 4. Míképpen választott minket: ő benne, tudni-illik, a' Christusban, minek előtte ez világnak fundamentomi fel-vetetésének. Verl. 5. Ki választott minket, kiket Fiává fogadna a' Jesus Christus által ő magában, az ő akaratjának jo tetszése szerint. 2. Az mi titkos Fejünkre a' Christusra nézve, kinek mi titkos tagjai vagyunk; mert míképpen az Adámban haragnak és veszedelemnek Fiainak pronounciáltattunk, hivatattunk; ugy a' mi Fejünkben a' Christusban, mondatunk, Isten Fiainak és kegyelem edényinek. Gal. 4. v. 4. 5. De minekutánna eljött a' teljes idő, ki-bocsátá Isten az ő Fiát ki Afszsonyi állattól lőtt, ki a' Törvény alá adta magát: Hogy azokat a' kik a' Törvény alatti valának, megváltaná, hogy fogadott Fiuságot vennének. 1 Cor. 15. v. 22. 3. Az bennünk lakozo s' meg-szentelő Szent Lélek Istenre nézve; melly azt cselektízi mi bennünk, hogy az Istent édes Atyáknak kiáltuk. Gal. 4. v. 6. Mivel hogy pedig Fiak vadtok, ki-bocsátta Isten az ő Fiának lelkét a' ti szívetekben, kézt kiáltja, Abba, az az, szerelmes Atya. Rom. 8. v. 25. Mellyre nézve, minden idvezülendő hívek, két Titulufok erőlsége aránt az örök életnek bírását várhatták, tudni-illik 1. Az meg-váltásnak Titulusára nézve, melly származik a' Christusnak egyféri meg-igazításából. 2. Mint egy Fiuságnak titulussára nézve, mellyet vésznek magoknak az Fiuvá fogadásnak állapattából, lásd. Ames. 1. 1. m. c. 28. th. 7, 8. &c.*

II. Kérdés: Az Urnak fenyítékén mit ad előnkben az Apostol? Avagy mi érterik itt-is a' fenyítéken? Felel: Az fenyítéken érti az dorgálást, nyomorúságokat, üldözéseket, szám-kivettetések, bujdosásra való juttatást, és ehöz hasonlokat; mellyek az Isten kezétől mi reánk, nem ugy mint haragos, és kemény boszszu álló, hanem mint javunkat és lelki id-vegségünket kívánó, szomjuhozó Atyától származnak, bocsáttatnak. Edgyező értelmek, és jedzélek alatt kell ezeket vennünk. Mint, Deut. 8. 5. *Meg-gondoljad azért a' te szívedben, hogy míképpen az ember az ő gyermekét tanítja, szintén akképpen tanít tégedet a' te Urad Istened.* Olvasd ide Lev. 26. az egész részt. Mivel vége, és czélja az dorgálásnak az, hogy tanulnyanak azok, a' kik sujtoltatnak, veszfőztetnek, büntettetnek, mint, 1 Cor. 11. v. 32. Egy szoval ez látogatása Istennek, hivatattik magában, bűnnek büntetésének.

Melly

Melly ismét négy féle:

Az első: 1. Görögül τιμωρία Deákul Paterna castigatio, Magyarul: Atyai vesztés, dorgálás, látogatás. Mellyel Isten szokta az ő Fiát Leányit, fujtolni, fanyargatni, az ő bűnökért, hogy azokat gyűlöllék, meg-urállyák; azokról igazán poenitentiát tartsanak, hogy így ő benne az bűn el-töröltessék; Így ostromozá-meg Dávidot az ő sok külömb külömb-féle bűneiért, így másokat-is több hiveit, így ma az ő szerelmest-is, nem hogy azokat gyűlölné, sőt inkább hogy szereti. Lásd, Prov. 13. v. 24. *A' ki meg tartoztatja az ő vesztését, gyűlöli az az ő Fiát: a' ki pedig szereteti azt, idején bölcseségre tanítja.* Item, Prov. 23. 13. és 22. 12. Olvass ide Apoc. 3. 19. *A' kiket én szeretek meg-feddem és meg-dorgálom,* Jac. 1. v. 12. Prov. 3. 11. 12.

II. Az második Görögül, δοκιμασία. Deákul Afflictio piorum. Magyarul; Az ő hiveinek kereszt által való próbáltatása: mellyel Isten az ővéit akarja próbálni hitekben, szeretetekben, áthatatóságokban, hogy ha állandoké, nem tántorognaké, békeséges tűrőké. Illyen vala a' szent Jobbé. cap. 1. és 2. Dávidé, a' Saul által való számkivertetése miá, nem a' végre, mintha ő Felsége azt jól nem tudná és esmérné, kik legyenek áthatatosflak kik nem; mert ő Felsége azokat jól ismeri, hanem hogy ez világ eleiben azoknak hitit ki-terjesztse, mint Abrahámét, midőn meg-probálta volna, az ő Fiának meg-áldoztatásának parancsolattjában. Gen. 22. 1, 2, 3, 4. Illyen a' szent Pálé, melly által ugyan dicsekedik, Rom. 8. 38, 39. *Mert én bizonytal el-hittem, hogy sem halál, sem élet, sem Angyalok sem Fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelen valók, sem következők, Sem magasság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet állat el nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétől, melly vagyon a' mi Urunk Jესus Christusban.* Így ma-is az Istennek szerelmest, az számkivertések, üldözések, keserves lelki és testi próbák miá hitet frisselterik, próbáltatik áthatatóságok, mellyek az Isten szerelmestire következnek, az Christusért, és az Evangeliumnak, és igaz vallásoknak áthatatos professiojáért; mellyek által a' Jესus Christus keresztinek-is részefinek lenni mondatnak, Phil. 3. 10. *Hogy meg-ismérjem őtet, és az ő fel-támadásának erejét, és az ő szent-ségében való részesülésemet, mikor hasonlatos lések az ő halálához.* Melly próbákból nagy örömek-is támad a' hívóknak, Matt. 5. v. 12. *Örüljete és örvendezzete mert a' ti jutalmotoc bőséges mennyégben.*

III. Az harmadik. Görögül: μαρτύριον. Deákul Mártýrium:

Magyarul, Mátyromság. Olly Istennek próbája, lanyargatása, mellyel az Evangelium, és az Jépus Christus bizonyosság tételéért szenvédnek azok az Istennek szerelmefi, kik az igaz hitben erőffek, áthatatossak.

Közönséges nevezettel. Hivattatnak az Mátyromok. 1. *Bizony-ságot tévőknek;* az minéműek, az Isten igéjének és Evangeliumának hirdetői, bizonyosság tévői, Act. 1. 8, 9, 22. és 22. 15. *Mert lésezf ő neki tanu-bizonyosság minden embereknél, azok felől a' mellyeket láttál és hallot tál.* 2. *Annak utánna. Kiváltképpen valo módon és nevezettel azok, a' kik a' Jépus Christus Evangeliumáért, annak igaz vallásáért, s' álbatos bizony-ság tételéért, meg-ölettetnek, életek el-végeztetik, az Isten népének meg-esküött ellenségi, sőt a' Jépus Christus gyűlölői és kergetői miatt.* A' minémű vala amaz Proto-Mátyr Szent Istváné. Act. 22. v. 20. *Es mi-kor amaz Mátyromnak az Istvának vére ki-ontatnék, én-is ott állok vala, az ő halálára akaratom volt, és őrizem vala azoknak kénósóket, a' kik őtet meg-ölik vala.* Lásd. Apoc. 2. 13. *Es az én hitemet nem ragadtad meg, ak-kor-is, mikor amaz én biv Antypás Mátyromom közöttetek meg-öleték, az hol a' Sátán lakozik.* Es mátok sokak ezekhez hasonlok, a' kik az ő lelkeket nem kimélették mind halálig, Apoc. 12. v. 11. *De ők meg-győzték azt, a' Bárányak vérejért, és az ő bizonyosság tételének beszédeért, és az ő éle-reket nem kimélették mind halálig.* Így pecsétlék-meg a' Jépus Christus tanu-bizonyosság tételét halálokkal, Hus János és Hyeronimus Pragenfis,

Neg; Mar 14. 15. és 14. 16. Esztendőkben az Constantiense Conciliumban a' Pápi-syres ii tá-
stáknak kegyetlen kezek miá, az ő nekik adatott hitek ellen; Az hon-
sum sunt, nét-is eredetet vőn amaz egeket irtóztato, Istent büntetélekre siettető ör-
dógi Axiomájok, *Hæreticis data fides, non est servanda,* az az: Az Eret-
stium occi-nekeknek (értik az Evangelicusokat) adatott hitet semmi uton módon
duntur, meg nem kell tartani; hanem ennek alkalmatosságával a' mit el-követ-
sed ő ii, hetnek, azt serényen végben vízik. Csuda hogy ez világ még-
qui pro-pter Chri-is ennyire ezeket észében nem vész, hanem szem bé-kötyve igen
stium, in hiszen nekik, ennyi sok szemmel látott, és kézzel meg-tapasztalt
Carceres, álnokságok után!

IV. A' negyedik. Deákul: Satisfactio pœnalis. Magyarul:
Büntetésképpen valo elég tétel: Mellyel az Isten igazságának eleget té-
szin a' bűnért.
turi in qui-
bus tandē
recubunt.

*Ez pedig két féle: 1. Eterna duratiōe: Örökké valo az ő szélelsé-
gére*

gére ki-terjedésére nézve; mely ez életben kezdődik ugyan el, de soha annak vége nem lében: a' minémű a' meg-vettetteké. NB. Azokban pedig az örökké való büntetésekben, nem télsnek eleget az kárhozott lelkek, az Isten igazságának; jollehet azokat az Isten igaz ítéletiből szenvedgyék, mivel azokat a' büntetések, mellyel büntettetnek, 'nem *exhaustálhatták*, annak soha végére nem mehetnek, holott a' bünt bűnökkel toldgyák, szaporitják, kétségben való esésekkel, és a' Teremtő Isten ellen való káromkodásokkal: inkább mondatnak *eleget szenvedni, hogy nem eleget tenni*: és mivel el nem végeződik az örökkévalóság, soha bűnökért eleget nem-is tehetnek.

2. *Finita, Vég, határozott*; mind az által az örökké valóval egy mértékben vettett, egyenlő, az ő erejére, és méltóságára nézve: A' minémű volt a' Jépus Christusé, mellyet minden idvezülendő hivekért szenvedett. Az honnan mondatik *válaságnak* Matt. 20. 28. *Mert az embernek Fia nem jött hogy szolgállyanakké, hanem hogy ő szolgállyon, és adgya az ő lelkét váltságá sokakért.* 1 Tim. 2. 6.

NB. Büntetesképpen való elégtételt az bűnért, az Isten választott hivatól ma az Isten nem kíván, minthogy nem-is lehet; mivel azokat az ő Fejekben a' Christusban meg-büntette elégségesképpen, és soha ezt már duplumul igazsága ellen nem kívannya, holott az mi kezesünk azért elégségesképpen meg-lakolt.

III. Kérdés. Micsoda az Istennek szereteti? és vagyoné az Istenben szeretet?

Felelet: 1. Vagyon, mint meg-tetfzik, Joh. 3. 16. *Ugy szerette Isten ez világot.* Es v. 35. *Az Atya szereti a' Fiut.* Rom. 5. 8. *Az Isten az ő mi hozzánk való szerelmét ebben mutatta-meg.* &c. Ez az szeretet nem olyan tulajdonképpen való az Istenben, mint az emberben, holott az Istenben indulatok, és változások nincsenek; hanem tulajdonitásképpen, emberi mód szerént szolván tulajdonitunk néki szeretetet. 2. Ez pedig semmi nem egyéb, hanem olyan munkája Istennek mellyel ő magát abban gyönyörködtet, az mellyet javall, a' kinek javát akarja, és a' kivel edgyesülni akar.

Ez pedig két féle.

1. Természeti.

2. Akaratbéli.

1. Természeti, az, a' mellyel Isten ő magát szűkségesképpen mindenek felett szereti, és az Szent Háromságnak személyi egymást *invicem* edgye-

edgyezőképpen. Így mondatik az Atya szeretnie a' Fiut, Joh. 5. 20. *Mert az Atya szereti a' Fiut.*

2. *Akaraibélinek*, kiváltképpen való módon az mondatik, mellyel az Isten, a' teremtett állatokkal az ő javát szabadon közli, vagy azokat kedvelli.

A' melly is I. Vagy *Közönséges*, mellyel Isten minden teremtett állattját közönségesképpen, néminémű módon szereti: mellyre nézve, Matt. 5. 45. *Ki az ő napját fel-támasztja a' gonoszokra és jókra, és esőt ad az igazakra és az hamisakra.*

II. Avagy *kiváltképpen való*, mellyel Isten nem egyenlőképpē szereti az ő teremtett állatit, hanem ezeket inkább, amazoknál. Külömben szereti Isten és más grádussal, az okatlan állatokat; s' mással az okossággal fel-ruháztottakat. Az okos állatok között is, külömben a' Christust, mennyiben ember, más embereknél; Az emberek között is, külömben és kiváltképpen való módon a' választottakat, és Istenes hiveket, külömben az megvettetteket, kárhozottakat. Ez kiváltképpen való szeretettel egyedül, csak azokat szereti, kiket öröktől fogván az örök életnek bírására el-rendelt.

Az honnét ez jöhetne kérdésben: Mikor kezdette Isten az ő hiveit szeretni? Es mikoron szereti ő azokat?

Felelet: 1. Öröktől fogván, az világ fundamentoma előtt. Eph. 1. v. 14. a' Christusbán, Rom. 8. 28. (2.) Akkor a' midőn a' Christust ez világra, az emberi nemzetségnek váltságára el-küldötte, Joh. 3. v. 16. (3.) A' midőn az ővét az Ecclesiában bé-hívja, Deut. 4. v. 37. (4.) A' midőn arra az méltóságra fel-emeli, hogy Isten Fiainak hivattassanak. 1 Joh. 3. v. 1. *Lássátok minémű szeretetet adot minékünk az Atya, hogy Istennek Fiainak hivattassunk.* (5.) A' mi ujjonnan való születésünkkor, midőn ujja szül minket, Eph. 4. verif 4, 5, 6. (6.) Midőn vigasztal minket, 2 Theff. 2. 16. (7.) Mikor az örök életnek reménségét szűli mi bennünk, ibid. (8.) A' midőn a' mi idvességünknek munkájában minket segél, Tit. 3. 4, 5. &c. *Találté bár valami jót Isten az ővéiben, a' mikor kezdette őket szeretni?* Semmit nem, hanem a' maga jó tetzéséből mind ezeket ő vélek cselekedte, Eph. 1. v. 5, 6.

T U D O M A N Y.

Valamelly Lélek ő magát, Isten választott Fiának és Leányának, nem csak szájjal és nyelvel, hanem ugyan valósággal és szível, vallyá és hiszi len-

fzi lenni; annak az Istentől reá bocsátott, akárminémű nevezettel nevezendő, kereszttet, próbát, ostrom, nagy örömmel kell venni, békéséges türéssel szenvedni, és azon szívbeli csendességgel meg-nyugodni.

Igalsága. (1.) *A' fel-vőtt leczkében.* (2.) Jac. 1. 2. 3. *Nagy öröm gyanánt tartsátoc Atyámfiai, mikor külömb külömb fíle késértetekben estec.* (3.) Rom. 5. 3. *Nem csak ez penig, hanem ugyan dicsekedűnc az háborúságokban-ú, tudván hogy az háborúság békéséges türést nemz. Sőt ugyan kéri a' Jeremiás c. 10. 24. Ostorozz-meg Uram engem, de ítéletedben, nem haragodban.* Példák: 1. *Amaz békéséges türének tük öre a' Sz. Job. cap. 1. 21. Az Ur adta, és az Ur vette el-ú: Aldott légyen az Urnak neve.* 2. *Dávid. Psal. 39. 10. Meg némulok, és meg nem nyitom számat, mert te cselekedted.* 3. *Eli Pap. 1 Sam. 3. 18. Es monda az Eli Pap: ó az Ur, és cselekedgyék ugy a' mint néki jobnac tetszic.* Illyenekkel igaz elegkekkel rakva az Izent Irás.

FUNDAMENTOMOS ERŐSÍTŐ OKAI

a' Tudomáynak.

I. Mert a' kit feret az Ur meg-dorgállyá, mint a' fel-vett leczke tanítja. Ellenben a' kit nem ostromoz, az nem Fiu, hanem Fattyu. Heb. 12. 8. *Ha dorgálás nélkül valok vadto, mellyben mindenec része, bizonyára fattyas vadto és nem Fiac.*

Kérdés? Miképpen lehetnek a' kereszt-viselések, próbák, nyomorúságok, az Isten szeretetinek, és a' mi Fiuvá fogadtatásunknak Argumentumi, jelei, holott azok mind a' jókkal, mind pedig a' gonoszokkal kőz: hasonloképpen büntettetik az Istentelen, mint az Istenfélő ember?

Feladat: Az elől járo beszédben-is ezt meg-fjtém, mind a' két rendbélieknek magok-viselésekből. *Egy szóval azért:* Az Istentelenek bűnöknek büntetések, mellyekkel Istentől büntetternék, ő benne azok az Isten büfűlt haragjának jelei, meg-csalhatatlan bélyegi, mellyek rettenetes télelmet, kétségben elést szereznek ő nekik, mint Cainban, Saulban, Judásban meg-tapastralhatni: De az Isten választottinak, az Istentől reájok bocsáttatott fanyargatások, próbák és fujtolások, hittel meg-fzartván az Isten szerelmének jelei, és erősségi, meg-csalhatatlan bélyegi; mellyek az emberben azt cselekszük, hogy az ember az Isten keze alatt meg-hunnyászkodgyék, és igaz poenitentia tartás által Istenhez fordullyon. Igaz

dolog, hogy gyakorta, az hitetlenek és az eretnekek-is az ő értelmekért és vélekedésekért az halált meg-köszölközték, és ez által ugyan dicsekednek; de azok ide femmiképpen nem alkalmaztatnak, mivel nem a' büntetés, kínzás mivel azt, hogy valaki igazán szenvedgyen; hanem az igaz ok, igaz így, ide való, 1Pét. 4.v. 15. *Senki azért ti közzületec úgy ne szenvedgyen mint gyilkos, vagy lopo, vagy gonoszlévő, vagy más dolgában visgáló, hanem úgy mint keresztyén.*

II. Mert azoknak, tudni-illik az ő hiveinek ez próbában, gyakoroltatásban, lelki hasznokat és javokat részi-fel, melly helyheztetett az ő lelkek időveltségében. Lásd. 1Cor. 11.v. 37. *De mikor büntettetűnc, akkor az Uról tanittatűnc, hogy ez világgal elne kárhozzűnc.* Rom. 8.28 *Tudgyus pedig, hogy azoknac a' kic az Istent szeretűc, mindenec javokra vadnac.*

III. Mert az embert, az ilyen proba, fanyarúság, tökéletessé, éppé, fogatkozás nélkül valóvá részi, Lásd, Jac. 1. 2, 3, 4. *Nagy öröm gyánant tartásatoc Atyám-fai, mikor külömkülmöbfele késértetekben estec. Tudván hogy a' ti hitetek nec próbálása, békefféges túrést nemz. A' békefféges túrésben pedig tökéletes cselekedet vagyon, hogy legyetec éppec, tökéletessec, minden fogatkozás nélkül valóc.* tudni-illik, alhatatosak, erőffek, és az nyavalyáknak el-szenvedésére alkalmazatosak, hiba nélkül való, békefféges túrók.

IV. Mert ez nyomorúságok, és próbák által, az Istennek hivei, a' Christus szenvedésinek társai lesznek, 1Pét. 4.13. *Sőtinkább hogy a' Christus szenvedés nec társai vadto, azon örüllyetec,* 2Cor. 4. 10. Phil. 3.10. *Hogy meg-ismertjem őtet, és az ő fel-támadásának erejét, és az ő szenvedésiben való részesülésemet, mikor hasonlatos leszec az ő halálához.*

AZ TUDOMANYNAK VELE ELESSEL

valo Haszna.

I. Ez fel-tett Tudomány ellen vétkeznek. 1. A' Pápiástak, a' kik azt tanitták, hogy az Isten ez világonvitészkedő Anya szentegyházának, meg-csalhatatlan jele, és meg-esmértető pecséttye edgyikben ebben áll, hogy az Isten Ecclesiája ez világon, mindenkoron fénylek tündöklék, melly egyenessen az Apostol leczkéjével és a' fel-tett Tudománnyal ellenkezik: Sőt, forditsuk-meg a' nyolczadik vers aránt, az meg-vettetett fattyu, és hitetlenek gyűlevész fokaságának vagy Ecclesiájának a' mindenkori vi-rágzás

rágzás meg-elmérhető jelensége; ne mennyenek hát áll ortzás Ecclesiájok-nak fényességével igen mefízze, mert falban romol minden dicsekedések.

II. Azok, a' kik láttatnak magoknak Isten Fiainak lenni, azonbā itt ez földön vitézkedő Isten Anyaszentegyházában, hasontalan helyet foglalnak. Illyenek mind azok, a' kika' békesség idején, mind meg-állják a' fárt, az Evangyélium Tudománya mellett igen hivek; de ottan mihelyt el-érkez-nek az igaz Tudományért való üldözéseknek tántorító habjai, szélveszei, csak hamar a' Jésus Christus mellől el-állanak, Tudományát ejurállják, meg-tagadgyák, és hogy világi testi életeket javokat meg-nyerhessék, tart-hassák, az Christus országából az Anti-Christus Táborában illantanak, az Istent meg-tagadgyák; Az egy idvezítő Jésus Christust, idveséséges érde-mével együtt lábok alá tapodgyák, az igaz hit mellől el-állanak, csak lel-keknek örök kárhozattján, világi ma holnap el-mulo életeket, jofzágokat meg-válthassák, vizfsza nyerhessék, két kézzel az örökké való, meg-oltha-tatlan pokolnak tüzét, magoknak választyák; ez léfzen jutalmok mind azoknak, kik a' lelkieken vásárolnak testieket ő magoknak, minéműek, valójában sokan valának ez mostani próbáltatásnak idején, ebben az szél-vészről hányattatott szegény Magyar hazában. Ezek nem igaz tagjai az Isten Ecclesiájának, hanem konkolyi, polyvai, és fattyai, ez illyeténekre alkalmaztattya Idvezítőnk, amaz szent Máthénál le-tett beszédeit. Matt. 7. 21—27. *lege per totum.*

III. Azoka' kik igaz Tagjai az Isten itte világon vitézkedő Anya-szentegyházának Ecclesiájának, és a' Christustikos Teste tagjainak ő mago-kat lenni meg-ismérik; mindazonáltal, a' midőn el-érkeznek, az üldözé-seknek szélveszes habjai, a' kísérteteknek orái, a' számkivetteréseknek bá nattel telyes napjai, igen békételenek zugolódók, mellyek gyakorta ez il-letlen magok viselésével bűnben ejtik ő magokat. Illyen vala az szent Job, kit noha az Istennek Lelke, elsőben meg-dicsire álhataratos magaviseelésért, a' próbáltatásban. Job. 2. 3. De végre meg-győzöttetvén bokros nyavalyái-tul, szűlérésének napját-is meg-átkozza, Job. 3. 1—*totum.* Így a' Jeremi-ás-is, Jer. 20. 14—18. Így ma-is sokan az emberek közzül, kiáltképpen ez mostani keserves probák napjaiban, a' kik hazájoktul meg-fosztattak, és fámkiverésre jutottak, pántolodnak, békételenkednek, fájokat Isten ellen fel-nyittyák, mintha Isten azokat a' jokat, avagy annál idveségeffebbeket nekik nem adhatna, hazájokban vizfsza nem vihetné, csak hogy azt, a' ki-

től jöttek mind ezek, és miért, oka mi lehetett annak, meg-ismérnék. Vajha ezeket tisztí szerént el-követné ma a' nyomorúságoktól környül vétetett ember, el-hadná a' fok átkozodást, az elől-járokak nem tulajdonítaná e' nagy vesélyt. Ha meg-vígná kiki az ő utait, minémű áldással bővölködött Istennek, míg csendessen élt hazájában, ő pedig mitsoda báladatossággal illatozott Istennek ez jó teteményért, kétség nélkül, kezeit szájára tenné, és ezt mondaná szent Jobbal: Job. 2. 10. *Az jót az Istentől el-vőtűt, az nyomorúságokat nem szenvedőké el?*

Szóll ekképpen a' keresztviselek alatt el-lankadt keserves lélek: Számkivetésre, Téli futásra, bujdosásra, más háza-fala alatt való nyomorúságra, éhezésre, és ruhátalanságra jutottam, akaratom ellen-is gyakorta zugolódásra ki kell fakadnom?

Felelet: Igaz dolog, hogy ez keserves pohár a' Testnek valoban keserű; de a' Léleknek jó izű gyümölcsöt terem: A' Test romol, a' Lélek éppül ez ilyenek által. Gondolkodgyál csak kegyes lélek ez dologról jozanon; és eszméld-meg te magad, azok a' látogatások, Atyai vesztők, próbák, az vak szerencsétől jönnek? avagy az porból rámadnak? avagy az Istentől bocsáttatnak te rád? Ha ezekről ugyan valójában gondolkodol, és meg-isméred ezeket, ottan meg-lágyulj szivedben, és kezeidet az Dáviddal edgyütt szád be-fogására téfzed. Olvasd-meg. Job. 5. 6. *Mivel pedig nem a' porból következik a' nyomorúság, és az háborúság, nem a' földből neveződik? hát kitől? Istentől.* hozd ide, Jerem. siralm. irt. 3. résznek 38. 40. verseit. Amos. 3. 6. mihelt ekképpen ébresztet lelkedet, meg-győződöl, és az Istennek ítéleti alá magadat borsátod. 1. Pet. 5. 6.

Hogy ezekről jobban és hasznosabban elmélkedgyél, annak jó izű gyümölcsét-is meg-köszölhatsz, és a' nyomorúságoknak sértegető tövisseitől meg ne fojtódgyál; Két dolgokra kell szorgalmasan vigyáznod keserves probában.

Eredeti a'
nyomoru-
ságoknak
onni va-
la.

I. *Eredetire*, honnan jönnek és származnak azok, tudni-illik az Jé-hova Istentől, kitől bocsáttatnak, igazgattatnak, és kormányoztatnak mind ezek a' nyomorúságok?

II. *Végére*, és Czéllyára, mire czéloz és néz Isten mind ezeknek el-követésében: melly Istennek látogatási mind a' kettőre nézve, igen idvességessék, elő-menetessék, és hasznosok.

Ellenvetés:

Ellenvetés: Avagy nem keferves és ártalmas ki-meneteli vadnaké ez ilyen próbáltatásoknak? Minéműek szoktak lenni a' pusztító hadak, háboruságok, dúlások, fosztások, mellyek csak azon igyekeznek, hogy rontsanak, ártsanak: Ez ilyenekből jőne és származnéké jo, és épületes dolog?

Felelet: Igaz dolog, ha az emberre, és annak külső dolgaira nézél, mind ezek ekképpen folynak; De ha szemefebben és élelfebben vizsgálsz az dolgokra, és ha az Isten részéről gondolkodol, különben tapasztalod mind ezeket, és ellenkezőt vehetsz észvedben. Mellyeket hogy jobb modgyával által érthets, tégy külömbiséget a' nyomoruságokban. Két félék szoktak azok lenni, mellyeket Isten az övéire szokott bocsátani.

Némellyec tisztác; Némellyec meg-elegyítetttec.

Az első rendbélieket, *mondom tisztáknac.* Mellyek az Istentől *tisztán* minden közbe vetésnélkül, egyenesen jőnek reánk; a' honnét ki-rekesztetnek, minden emberi segítségek, elmék, és erők: Minéműek szoktanak lenni: *Az éhség, Szárazság, Föld indulásoc, Vizeknek ki-áradás, Be-tegségoc, Az halál. &c.* Ezekben mindenek tiszták, mivel mint tiszta kut-főből, tudni illik az Istentől folynak és jőnek az emberekre; nemjárul ide valami teremtet állatoknak közben vetése, szolgálattya, holt innét ki-rekesztetnek, és így mennek mind ezek végben.

Meg-elegyítettteknek pedig a' más rendbélieket *mondom.* A' mellyek-is jollehet Istentől jőnek eredetire nézve; de az emberek ebben az Istennek szolgálai, végben vivő eszközei: A' minéműek szoktak lenni: a' *kegyetlenségoc, kegyetlenül valo uralkodásoc, hadakozásoc, meg-nyomorittatásoc, vér otnásoc, öldözésoc, kergetésoc, dúlásoc, fosztásoc.* Ezek fok helytelenségekkel, bűnökkel szoktak végben menni, mint hogy illy meg-bűszfűtt, közben vettetett kut fejektől származnak. Ezekben az ember eszköz, és ne csudálkozzál azon, hogy illy rettenetes vakmerő kegyetlenségekkel, bűnnel mennek mind ezek véghez; sőt inkább, azon elmédet ébreszted, hogy Isten az ő kegyelmes gondgya-viseléséből, ez ártalmas és bűnnel meg-terhelt dolgokat, a' te lelki javadra, tudni illik id-vefésegre szolgáltattya; az keferűt édesre fordittya. Láthatod és veheted jól észvedben, hogy a' vér szomjuhozó öldözőnek, kergetőnek szándéka vérrel tellyes, s' mind csak a' gyilkolságot szomjuhozza; és minden gyönyörűségét abban helyhezsetti, miképpen ártson, rontson, prédállyon,

nyomorgaffon &c. a' ki szintén ott szomjuhozza titkosképpen a' maga veszedelmét-is, és magát készíti arra, mikor másnak veszedelmet kíván, vermet ás, Lásd erre, Solt. 7. 12—17. Ihol a' maga veszedelmére-is miképpen ő magát készíti, mint egy esztől meg-fosztatott; Es az Isten ezt, mint egy titkos kötéllel, az ő akarattyaival, amannak majd akarattya kívül, úgy mint tudatlan el-szilajultat a' Czelra huz, és von.

Valamiképpen a' Tárgyra, vagy Czelra el-lútt nyil, minden érzése *Simila* kívül el-érkezik és el-jut; így azok a' kegyetlen üldözők-is, arra az Tárgyra, Czelra, sietnek, s' tovább sem mehetnek, hanem a' mellyre Isten őket mint egy porázon vezeti. Zabolán és gyeplőn hordozza Isten, az embereknek az ő erejeket, és azoknak a' Czelon kívül valo járásokat, arra az partra igazgattya, mellyet ő Felsége a' dologban fel-tett. Avagy, a' miképpen az hadakozásokban, a' vitézi rendek, külömb külömb féle elmével gyűlnek össze; Némelleyek préda nyereségre, némelleyek dicsőség kívánásától indittatnak; Némelleyeket kegyetlen haragja; gyűlölsége nem hágy nyugodni; de mindazonáltal, ugyan az egy Fejedelemért, vagy győzedelemért (ki őket az hadakozásra egyben gyűjtötte,) harczolnak: Így az ilyen egyenetlen akaratú emberek, Istennek engedelmeből, mind csak arra a' Czelra céloznak, mellyet ő Felsége végben akar vinni, Jollehet őket ugyan más véget téfnek-fel mindezekben, mellyért-is Istennek látogatását el nem kerülhetik. Mint meg-láthadd, Esa. 10. 5. *Jaj az Assiriabéli Királynac az én haragom veszfűjénec, jollehet az én büsulásomnac pártzája vagon az ő kezében: Es noha a' kép-mutato nép ellen küldöm őtet, és a' melly nép ellen meg-haragudtam, az ellen parancsollyac néki, hogy prédálljon és sákmánt tegyen azokban, és hogy azt el-tapodgya mint az utzán valo sávt. Mert ő nem akképpen alittya, és az ő szíve nem úgy gondollya, hanem hogy az ő akarattya szerént veszfűjen, és mindenestől fogva ké-gyomlállyon sok népeket.* Csak akképpen vadnak hát a' kegyetlenek az Istennek kezében, mint a' fejsze az emberében, Es mint a' porázon lévő oktalán állat, külömben, hova akar-na menni, nem lehet, hanem csak a' mikor, s' hová Ura akarja, az hová céloz-is, Jer.c. 10.

Kérded: Mi az oka, hogy az Isten, az ő akarattjának végben vitélében, illy ártalmas eszközökkel él? avagy csak miért jo eszközök és hív szolgai által ezeket véghez nem viszi?

Felelet: Igen szorgalmatos vagy efféle dolgoknak tudakozásában
oh ember

oh ember ha így gondolkozol! Tudgya az Ur eleitől fogva az ő cselekedetie miképpen kell annac lenni. Act. 15. 18. Nyilván vagy on nála az ő cselekedetinek oka, a' mikor mi abban semmit sem tudunk-is. Mitsoda csudálkozásra méltó új dolog lehet hát ezeknek végben meneteliben? Imé valamely Tartománynak Fejedelme *Administratora*, midőn valami ártalmas gyilkos ember ellen törvénnyel procedál, azt a' Poroszlo vagy Hohér által *exequalitattya*. Avagy a' cselédes Gazda, és Atya, olykor az ő szerelmes Fiát, ellene tött gonosz cselekedetiért, maga veszfízdőzi fujtollya, sanyargatya; néhánykor szolgájára bizza ezen dolgot, avagy pedig az Fia tanító Mesterére. Miért né volna tehát hasonló jussa Istennek az ő hiveinek hasonló dorgálásában és fujtolásában? Miért nem fujtolna, ha ő Felségének úgy tetízik, most maga keze, most a' másé által minket; és ő magához miért ekképpen nem hodoltatna? Nem téfzen ez aránt senkinek bolfszuságot, vagy ártalmára ezzel senkinek nincsen. Jelen vagy on hát eza' szám-véő Atya, (*Pater exactor*) kinek kinek az ő dorgáltatásában, s' nem-is hágy hát téged fujtolni, csak egy csapással-is fellyebb annál, a' mennyit elvégezett felőled, 1 Cor. 10. 13.

Kérded tovább. *Miért illy bűnös esz közöc járulnac ide, és mi okon illy bűnnec mérgével vadnac meg-kenve ezec az Istennek az ő nyilai?*

Felelet: Hogy az Isten az ő bölcseségét, és hatalmát mind ezekben meg-mutassa. Mi lehet nagyobb bölcseség annál, s' dicséretre méltobb, melly által valaki a' gonoszból jot hozhat-ki, és a' mellyel a' káros és ártalmas dolgokat, embernek lelke idvességére fordithattya? Nagy dicsirettel szoktad azt az orvos Doctort mindenek előtt magasztalni, a' ki a' mérges Viperakigyóból, hasznos és egészséges orvosságot, (mellyet hivnak *Theriacum*nak) szokott mesteriségével, csinál, és készit? hát ugyan ehez hasonlokat, vagy sokkal nagyobbakat, miért nem jovalnál ez nagy hatalmu irgalmas Atyában? ha ez ő szokott orvosságot meg-elegyiti szokása szerént irgalmaságával, hogy tenéked azok ártalmadra ne szolgállanak? Megtízitattya, és mint egy ugyan le-főzi, az ő titkos gondviselésének frissítő tűzével, azt az hozzá ragadott mérgét, mellyet gondolnál lenni ártalmasnak ez Atyai látogatásban.

Végezetre cselekszi azt ezért, hogy az ő *Hatalmát* ebben meg-mutassa; és hogy mindenec az ő dicsőségére szolgállanak.

Mi

Mi dologban fejezheti inkább, és tapasztaltathattya-meg egyben hatalmát, mint ebben, hogy azokat a' kik ő ellene rugodoznak, akarattya kivül akarnak járni, nem csak meghodoltattya, és akarattya alá hajtja, hanem hogy ő érette harczollyanak, fegyvert mellette fogjanak, és az ő akarattját serényen, haladék nélkül végben vigyék? mellyeket minden napon jól látunk és tapasztalunk, hogy a' gonoszokban-is az Istennek akarattya meg-lészen, noha nem a' gonosz emberektől, holott azokat a' mellyeket az hitetlenek az Isten akarattya ellen cselekefznek, úgy igazgattya, kormányozza, hogy azok ne legyenek azon akarattya kivül.

Minckokáért, csudálljuk inkább, ez Isten titkos és el-rejtetett bölcsességének erejét, ne vizsgáljuk, és tudgyuk-meg, hogy minden nyomoruságos keresztek az ő ki-menetelekben, véghez menésükben, igen idvesség jokká szoktak változni; ámbár ne láthassá ez által az vakoskodo elme, melly restsége és tunyasága miá annak eléggé meg-rázogatására nem érkezhetik. El-vadnak ideig mi tőlünk titkolva azoknak bizonyos végei; az mellyekre fíetnek ha mi nem tudgyuk-is. Miképpen a' folyó viz, a' mellyet látunk, hertelen mint egy el-ragadtatik előlünk, mind az által ugyan az Föld alatt való űregek meatusok mint egy csűvek által fíetnek az ő Tengerekben.

Eddig Eredetiről, már Végeiről az Nyomoruságoknak.

*Fines
Castiga-
tionis pre-
cipue tres.*

Végei kiváltképpen három dolgokban foglaltattak-bé: 1. Gyakorlatásban. 2. Ostorozásban. 3. A' büntetésben.

*Exercen-
di, Casti-
gandi,
Punitionis.*

1. Ha jól reá halgatfz és vigyálfz a' csapások származására, többire ezeket tanálad-fel azokban; vagy az álbatatosokat továbbra-is gyakorollya; vagy a' bűnben heverőket, hogy magokat elfezekben vegyék, ostorozza, sújtollya: Avagy pedig az hitetleneket bünteti, ezeket pedig mind a' mi javunkra nézve cselekefzi. Láttjuk azt naponként, hogy az Istennek legszerelmetesebb hivei-is a' nyomoruságok árjaiban fetrengenek, és a' nyomoruságoknak hajóiban másokkal edgyűt keservefen eveznek; Láttjuk és felette igen tsudálkozunk mind ezeken, mivel sem okát eléggé meg-nem értyük; sem pedig annak végeire nem figyelmeztünk.

Igaz Oka ez, nem hogy Isten gyűlölné bennünket, hanem hogy igen szeret, és a' következendő örök védelem alolakarja ki-rántani és magához vonni lelkünket, és így vége, az ostorozásban, nem Sírclem; hanem idvesség hason, gyümölcs.

Segél-

Segélnek pedig azok a' gyakoroltatások, nem egy módon, hanem sokképpen. 1. *Erősítne*c, 2. *Probálnac*. 3. *Oktatnac*.

I. *Erősítne*c, mivel az nyomoruság, Istennek oskolája, melyben az övéit, midőn próbálja, ugyan *erősödne*c a' nyomoruságnak békefességgel való szenvedésére; 1. *Az álhatatosságban*, hogy nem minden szél-vesektől tántorodnak-meg, hanem erőssen álnak; 2. *Az jószágos cselekedetekben*, hogy naponként nevedegyenek.

Látnyuk amaz hartzolo Bajnokokat, melly keményen egymással ellenkeznek, küszködnek, hogyedgyik a' máfikatle-cjthesse, és erőt vegyen rajta: ez küszködésnek oskolája felől-is ekképpen gondolkodgyál. Ha dicséretes kormányos mesterré akarsz lenni, az sok háboru szélveszeketől hogy tanítassal, szükség: Ha jó vitézzé? veszedelmes próbákön kell forgolodnod. Ha Isten szerelmesséneked mered magad mondani, miért nem szenvednéd hát békefességgel a' nyomoruságokat? *Erősític* hát az embert a' nyomoruságok: Mert valamiképpen a' szélveszeketől ingadoztatott élő-fa, mennél inkább hajladoz, annál inkább mélyebben el-terjed a' földben gyökere, és igen meg-erősödik; Így az hivek-is *az jószágos cselekedetekben* magokat gyakorollyák, valamennyiféle az dorgálásoknak záporaitól környékeztetnek.

II. *Probálnac*; másként, hogy hogy lehetne akárkiis bizonyos, az ő hitinek álhatatos és erős volta felől? Miképpen tudhatná-meg, az jobban való gyarapodását, s' naponként való öregbülését, ha így dolga nem foly-na? Nem lehet annál boldogtalanb ember, a' ki nyomoruságokat nem látott; mert ha csak boldogul és szerencsésfén foly dolga, soha *jószágos cselekedetit*, Istenhez való maga viselését meg-nem mutatrya, és ki nem jelenti, hanem magában szorittya, meg-fojtya. Nem-is kedvez ez a' mi Fegyedelmünk az ollyaténoknak, nem-is bizik azokhoz; hanem mint afféle haszontalan puha femmirekellő természetűeket az ő sergéből ki-ir, s' tovább Zászlója alatt-is vitézkedni nem éngedi.

III. *Oktatnac* Tanítanak; mert a' joknak, az ő nyomoruságokban való erősségek és békefességes tűrések, mint valami szépen tündöklő fáklyák világoskodnak ez tudatlanság sötétségétől meg-homályosított világnak, mivel az ő jó példájokkal másfokatis erre meg-tanítanak és kísítenek, utat nyitnak, mellyen kelleffék menniek. Valamiképpen amaz jó illatozo fű fűszármokát, mennél inkább rontyák, törsólik, annál nagyobbban jó és kedves il-

lattyokat meszfzére ki-bocsáttyák, és szépen illatoznak; ekképpen az jószágos cselekedetek-is, mennél inkább érdeklik a' kegyes embert az probák, ki-terfzenek, és nap fényre jönek.

Secundu

Finn Ca-

stigatio:

III.

II. *Sujtolás*, A' Sujtolás két képpen segélli, és tanította az embert, vagy mint *Ostor*, a' midőn vétkezünk; vagy mint *Zabola*, hogy ne vétkezünk. 1. Mint *Ostor*, Tudgyuk-meg, hogy ez Atyai kéz, veszfzó, mellyel ottan ottan az el-esteket látogatya, ezért mivel, hogy bűnök-ből fel-kellyenek; A' tűz a' falakot le-szokta égetni, és a' vízzel való mosás a' mocskot törteni: így az Isten látogató kezei-is a' bűnök-ből minket fel-ébredtetni s' tisztítani. Azért méltán *Ostornac* lenni rajtunk ez mostani ke-serves probát, K. H. meg-tudhattuk, s' méltán mondhattuk hogy meg-ér-demlettük. Mert régtől fogván a' bűnnek mély álmában, nagy vak mérő testi bátorsággal heverünk: a' testnek bujja veszedelemre vezető gonofsá-giban, felette igen gyönyörködünk: Istennek áldásával gonosz ul-élünk; mindenféle gonofságokat sérényen el-kövertünk. Ez az oka, ez, a' melly-ért mostan keservesen nyögünk, ohajtunk, és fohászkodunk. De serken-get Isten bennünket, és kegyelmessen hív hozzája, hogy ezekből eszmél-kedgyünk, amaz bűnös Publicanussal meg-ismérvén bűneinket, töredel-mes szivből származott fohászkodásunkal és könyörgésünkkel, kegyelmet kérjünk, halált érdemlett Fejeinknek. El-vévé Isten tőlünk, édes ha-zánkat, jofszágunkat, örökségünket idegen kézre juttatá, mert azokban buj-jálkodtunk, azokkal mértékletlenül Isten bocszúságára élünk. Mennyi kegyetlenségeket a' jofszágokban sok helyeken. Jobbágyoknak, rettenetes kínzásában, satzczoltatásában, (kik azon Magyar vérek, egy Christusok egy vallások lévén, oh hallatlan dolog!) vittek végben ez mi utolsó ve-szedelmében forgo hazánkban? Iszonyodik a' kegyes fül, a' kegyes lélek mind ezeket hallani, (Szollok azokról a' kik olyanok.) Siettettük Istent a' büntetésre, és mint egy erővel huzzuk mi magunkra, hogy ezeket ben-nünk el ne szenvedgye, el-is jöve, és valoban meg-mutatá magát igaz Istennek lenni. *Leiki testi szabadságunkról* meg-fosztá, mert azzal sza-bad szakára, szabadságtalanságra élünk. Sokaknál mi vala mára a' *Nemessi szabadság*? Hánem a' bűnnek palástya, fedele; Vajki sokakat vittek sok helyeken ennek alkalmatosságával végben. Ez ilyenekért és ehez hason-lokért vévé Isten el mind ezeket tőlünk! (Tanulmányak azok, a' kik még ez keserű látogatásnak pohárát nem iszák!) még-is a' mi jo Istenünk kegyel-messen

meffen bánik velünk, mert ugyan naponként való ételünket és italunkat még eddig ki-szolgáltatta, utollo veszedelmünket el nem hozta. Ezzel a látogatással bennünk, vétkünket fojtya, és tisztította.

II. Mint Zabela, Fék: Mellyet Isten alkalmatos időben, jo idején az embernek szájában vét, mint valami délczeg lonak, jól által látván az vétekre hajlando voltát, hogy majd csak hamar valami nagy vétekben fog esni: Valamiképpen az orvos Doctorok, az egészséges emberből-is vért szoktak ki-venni, nem azért mintha betegek volnának, hanem hogy ne legyenek, és távoztassák a' betegséget: Így az Isten ez ilyen látogatási által, el-vézi mi tőlünk a' bűnre okot szolgálato dolognak *materiáját*, taploját, hogy ne vétkezzünk.

Kérded: *Mi az oka, hogy az Ur Isten, minket Magyarokat, keményebben és tovább, hosszabb idektől fogva büntet, mint egyéb nemzeteket? És miért nyakunkat ilyen erős járomban szegezte?*

Felelet: Mond-meg nekem, miért az orvos Doctor, egyik embernek több keferű italt ad innya, mint másnak, ezzel keményebben bánik minit amazzal? Azért mert annak nyavalyája akképpen kívánja, avagy természeti. Ezen dolog felől-is illy értelemben légy.

Nem tagadhattyuk azt, hogy ez nemzetség igen szilaj kemény nyakú, és igen mérges sebű nem volna, azért orvosollya Isten illyen erős orvossággal; Másnak, ebben nem kívántatik illy erős oltor, mert könnyebben-is az ő korláttyában bé-szorithattya, holott csak a' veszfzőnek árnyékát lássa-is, ottan mingyárt engedelemre hajol. Azért tudd-meg akár ki légy a' ki vakmerő és bűnben meg-átalkodott vagy, akár mint kerűllyed, mesterkedgyél bár azon, hogy Istennek ez keferű pohárát ne igyad; de el nem kerűlheted; hanem a' mellyet read mért ez Orvos, meg-kell inpod.

III. Az Istennek Tulajdonképpen való büntetése, csak egyedül az hitetleneké; mellyekkel Isten soha az óvéit nem bünteti, kiről fellyebb elmielkedésemben, szollottam.

*Tertius
Finis
nisi.*

Ezen dologra tartozó hasznos Kérdés: Az Istenfelő keresztyén embernek, leheté és fordulhaté gonoszul dolga? *Vizsontag*, Az istentelen, hitetlennek leheté jól dolga ez világó? *Fel*: Soha az joknak, Istenfelőknek rosszszul gonoszul dolga nem fordulhat ez életben. Olvasd-meg az 37. és 73. Sóltrárokat, s' igazságát meg-tapasztalod, Lásd. Rom. 8. 28. Tudgyuk pedig hogy azoknac, a' kic az Istent szeretic, mindenec javokra vadnac, azoknak

nas kéc az á végezése szerént hivatalosac. Prov. 2. 12. Aét. 5. 41. *Esa' gonoszoknak-is löha jól nem fordulhat, eshetik dolgok.* mint. Psál. 73. 5. 6, 7, 8, 9, 10, 11. Jer. 12. 1, 2, 3. Job. 21. 7—30.

Ezen dolognak világosítására, olvastam igen szép külső historiát, egy tudos szent Irás magyarázó R. Doctornak munkájában (ha szabad elő hoz-
Maccov. Distinct. *de Provid. nom;*) melly akár légyen igaz, akár költött dolog; én-is nem úgy mint
Aph. 11. *ut Loc. Cö.* valót, hanem mint lehetségest elő-hozok: *Volt néminémű magános életet élő Eremita,* ki el-hitette magával, hogy az Istenteleneknek jól, és az Istenes embereknek gonoszul folyna dolgok ez világon. Kezde magában rufakodni, vélekedni, ez dologért, ha vagyóné Isten? és ha volna, igaz Istené, hogy az embereknek dolgai illy el-fordultképpen folynak? Melly dolog alkalmatosságot-is szolgáltatata annak, *magános életet* el-hagyására. Ezek után kezdé széllyel jární e' világon. Midőn ekképpen volna, adá magát tárful hozzája egy Angyal Férfiu ábrázatban, melly ő véle Tartományokat és városokat bé-járt. *Uttyokban* bé-tértenek egy jó cselédes gazdához, ki őket igen emberséggel fogadta, nékik jól gazdálkodván: az Angyal étszaka fel-kél, és a' jámbor gazdának Arany Csészéjét el-vísi, és így az Eremitával utokra indulnak. *Másod* alkalmatossággal másutt, hasonló állapotban, szállásra bé-térnek, holott igen darabos gazdára akadnak, ki-öket még csak házában sem bocsáttya-bé, hanem az ajtó előtt kellettett, azon étszaka szenvedniek. Reggelre kelve, zórget az ajton az Angyal, és azt az Arany Csészét kit a' jámbor gazdától el-hozott, adgya az embertelen gazdának mondvan: ezt néked adom a' szállás adáért, hogy minket bé-fogadtál házadhoz. *Hatmadszor* mennek, igen emberséges gazdához, melly őket jól fogadgya és jól gazdálkodik: Az Angyal Ej-félkor felkelvén, méne a' bölcsőben fekvő kis magzatocskához, és a' kis gyermeket meg-fojtya, meg-öli, kinél több nem vólt; onné is elébb mévén. *Végeztro* jutottak más hasonló emberséges Gazdájokhoz, melly is igé emberségesse fogadá kik reggelre kelvén, uttyokra eredtek volna, kérék a' jámbor gazdát, hogy főlgájával vezetteffe az igaz utra: melly kéréseknek enged az gazda; szolgáját vélek el-bocsáttya, mennek egy hidon, melly a' folyo vizen által csináltatott, ragadgya az Angyal a' szolgát, és a' sebes vízben belé hajtytya hogy oda hallyon. Melly dolgokat midőn az Remete ember látott, és elméjében tartott volna, végre meg-szollal, s' mond az Angyalnak; Tovább te veled nem társalkodom, s' nem bujdosom, holott te igen Istentelen rettene-

tes véteket végben vivő ember légy. Az Angyal felel néki: hallodémeg-jelentem tenéked ki legyek, és a' mellyeket cselekedtem, Isten parancsolattyaóbol, hogy mind azok igazán lettenek, arra tégedet meg-tanítlak. En az élő Istennek Angyala vagyok, küldtettem te hozzád e' végre hogy meg-tanítsalak téged főkö dolgokra, mellyek láttatnak az emberek előtt nem helyeseknek, nem igazaknak lenni; de azok, igen igazak, igen jok, és helyessen folynak. *Igy érts ennek magyarázattját.* Bujdosásunkban, menénk *elsőben* amaz jo emberhez, kinek el-hoztam Arany pohárát. Annak ebben használtam, és javára cselekedtem e' dolgot, hogy az az ember minék előtte e' poharra szert nem tett volna, igen Istenfélő kegyes életű ember volt: miolta ezt meg-szerzette, minden napon ebből részegeskedik, ez végre küldtettem Istentől, hogy el-vegyem tőle azt az mindennapi részegségének izgató elzközét, hogy az jo embernek veszedelemben ne forogjon lelke idvésege? *Az másik emberségnélkül való gazdának a' kinek adtam az arany csészét, nem használtam semmit-is; sőt inkább sokat ártottam, mert ez pohárnak alkalmatosságával, azon véteknék végben vitelére gerjede, és hivatatik, mellyben amaz jo ember léledzik vala, tudni-illik, az részegeskedésre; ez okáért akar Isten néki valamit adni ez életben, holott ez élet után semmi sem lészzen egyéb jutalma, a' meg-olthatatlan tűznél.* *A' kinek pedig csecsemő gyermekét meg-öltem, ezt azért mivelém: minék előtte a' kis gyermek születetett volna, igen igen szegényeken szánakodo, bú adakozo ember volt; de mihelt a' kisedet születetett, búséges adakozo kezét a' szegények tápláltatásától meg-fogta, magát meg-vonta; és hogy ez-is lelke idvésegeire szorgalmatoflabban viselne gondot, ne koczkáztatná lelke örök boldogságát, ez akadályt előle el-háritottam, és hogy előbbi adakozo voltára viszsza térne, Isten parancsolattyaóbol ez kisedet meg-öltem.* *A' mi pedig az utolsó szolga dolgát nézi, mellyet a' jo ember út mutatásra kalauzul mellénk ada, az a' Lator, el-végezte vala ő magában, hogy az következő étfzaka, mind jámbor Urát Áfszönyával, sőt egész cselédgyével edgyütt meg-öllye, és el-veszeffe: mivel annak okáért Isten kedvelli azt az ház népet, küldött engem e' végre, hogy ez el-fzánt nagy gonoszt el-távoztatnám. Ez elő számlált okokért cselekedtem mind ezeket.*

Eredgy menny-el, és az Isten gondgya viseléséről, ki felőlígy gondolkozol vala, hogy a' Joknak gonoszul, a' gonoszfoknak pedig jól volna

dolgok ez világon, vizsgálva fordult gonolász értelemmel ne ítélly. Ezek akár lötenek így, akár ne, az fel-tett kérdést szépen világofittják, és ha az a' Tudos ember munkái köziben nem szégyenlette le-tenni, én-is a' te lelki épületedre nem sajnáltam írásban ki-bocsátani.

Második
Haszna
oktatással
való szer-
kenés.

II. - *Serkenés, ébresztés.* 1. Ha te magadat Isten választott Fiának és Leányának vallod lenni, az Istentől reád bocsátott próbát, kereszt-viselelt, mellyek tenéked lelki javadra szolgálnak, (mint fellyebb bőséggel meg-hallád) békeséges türeffel szenvedd. Ha hazádbul szám-kivetésre bujdosásra, jutottál, örökségedtől meg-fosztattál, azon ne békételenkedgyél, hogy az Istennek látogatási rajtad meg ne nehezedgyenek, hogy így bánatodhoz bánatot, keferúségedhez nagyobb keferúséget Isten ne tölgyon. Sőt a' Dáviddal edgyütt ezt kiáltad, Uram ha meg-ölsz-is te benned bizom, Psal. 73. 25. Job. 13. 15. (2.) Ez próbában ne szakadgyél Istentől, sőt mennél sűrűbben fujtol, annál inkább hozzá folyamodgyál; hiterlenek modgyára, ő tőle el ne áll, igaz vallásodban állhatatoslégy, őtet meg ne tagadd, ő rola az emberek előtt vallást tégy, mert ha szégyenled őtet meg-vallani az emberek előtt, ő-is nem télszen rolad vallást az ő szent Atya előtt. Matt. 10. 73. *Valaki meg tagadánd engemet az emberek előtt, meg-tagadom én-is azt az én mennyei Atyám előtt, ki a' mennyekben vagyon.* Nem-is kell embernek attól félni, kik csak a' testet ölhetik meg, és a' testieken vagyon birodalmok, hanem attól, a' ki mind a' testet, és az lelket el-vesztheti a' Gehennában. *ibid.* 28.

Misoda erősfítő okokkal, bátorithatty a' magát a' kegyes lélek, ez életnek nyomoruságának békeséggel való szenvedésére?

Felelet: 1. *Ha meg-gondollya, hogy ez nyomoruság által lévő proba csak szinténtesti, 1 Cor. 10. 13. Nem egyéb, hanem csak emberi kísértet esett rajtatoc, hű pedig az Isten, a' ki nem hágy titeket fellyebb kísérteni annál, a' mint el-szenvedhetetec, sőt mind a' kísértettel edgyütt a' szabadulásra utat nyit, hogy el-szenvedhesétek; és hogy ez nyomorgatás kiváltképpen való tulajdona az Isten hiveinek.*

2. *Ha gondolkozik arról igen jozanon, hogy Istennek akaratty a' kívül, még csak fején lévő haj szála közül-is egy el nem eshetik, Matth. 10. 30. Luc. 21. 18. De tinékvec még csak hajatoc szála-is nem vész-el.*

3. *Ha elméjében forgatty, hogy a' Christ-fis ki az ő feje meggyőzte és fellyül multa minden világi nyomoruságokat, és hogy minékünk segétsé-*

segétségül lehet ez mi próbáltatásunknak idején, Heb. 7. 15. *Mert nincs ott Papi fejedelműnc, ki a' mi erőtlenségűnc, érzésén meg nem indulhatna, hanem oly, ki meg-kisértetett mindenekben hasonlatosképpen.*

4. *Ha Éc.* hogy az Isten a' kísértettel edgyütt erő-t is ad az ő lelkének általa, annak békeséggel való el-szenvedésére, és annak jó ki-meneteletét adgya, 1 Cor. 10. 13.

5. A' nyomorúságoknak ideje igen rövid és szempillantásig való, 2 Cor. 4. 17. *Mert a' mi nyomorúságunknac egy szem pillantásig való könnyűsége a' dicsőségnac, felette igen állando, és örökké valóságát szerzi minékünc.*

6. Mert a' nyomorúságoknak végei igen idvélségelek. Heb. 12. 11. *Minden dorgálás pedig most jol lehet nem lástai örövendetesnac, hanem szomorúságosnac lenni; mind az által végezeire az igazságnac csendes gyűmölését adgya azoknac, a' kik abban gyakorlottak ő magokat.*

Hogy az nyomorúságok árjaiban fetregő ember valami vigasztalást magának vehessen, ez ő kitértetinek idején. 1. *Meg-kell ismérni ő rajta az Istennek látogató kezét, és hogy a' keresztfelvitel, nem vak szerencséből, történetből vagyon ő rajta, hanem Istennek igaz ítéletiből, Amos. 3. 6. Vallyon mikor az városbanzeng a' kürt, nem rémül-e meg a' nép? Avagy léfzené oly gonosz a' városban melyet az Isten nem szerzene?*

2. *Vizgálly-meg csak az ő utait, minémű életben foglalta ő magát annak előtte, és mitsoda undok vérkekben buborékolt és gyönyörködött, Siralm. 3. 39. 40. Miért panaszkodók az élő ember? és a' Férfin, az bűnecs bűntetése felől? Tudakozzunc inkább a' mi utaink felől, és kereszűc-meg, és térjűc-meg az Urhoz. Job. 36. 9. 10. Minekutánna az ő cselekedeteket nékik meg-jelenti, és hogy az ő vérték igen el-batalmaztat volt. Es ő nékik ugyan süllökben sugja efféle ostromozással, meg-jelentvén hogy meg-térjenec az ő bűnőből.*

3. *Ha meg-alázza ő magát az hatalmas Istennek tekinteti alatt. Jac. 4. 10. Alázzatok meg magatokat az Istennek előtte és fel-magasztal titeket.*

4. *Ha alázatos szívbeli meg-térés által keresi az Istennek orszáját és kegyelmét szomjuhozva kéri, Plal 57. 2. Könnyűrűl rajtam Isten, könnyűrűl rajtam, mert te benned bizik az én lelkem.*

5. Békefésséges türes által ki-menetelet várni kell-e' próbáknak, melyet Isten ad, Jac. 5. 7. *Békefésségek legyetec azért Atyánfiak az Urnak el-jöveteléig. Imé a' szántó vető ember, várja a' földnek drága gyűmölését, békefésségesen várván azt, míg reggeli és estveli első léfzenred. Békefésségek legyetekti-is, és*

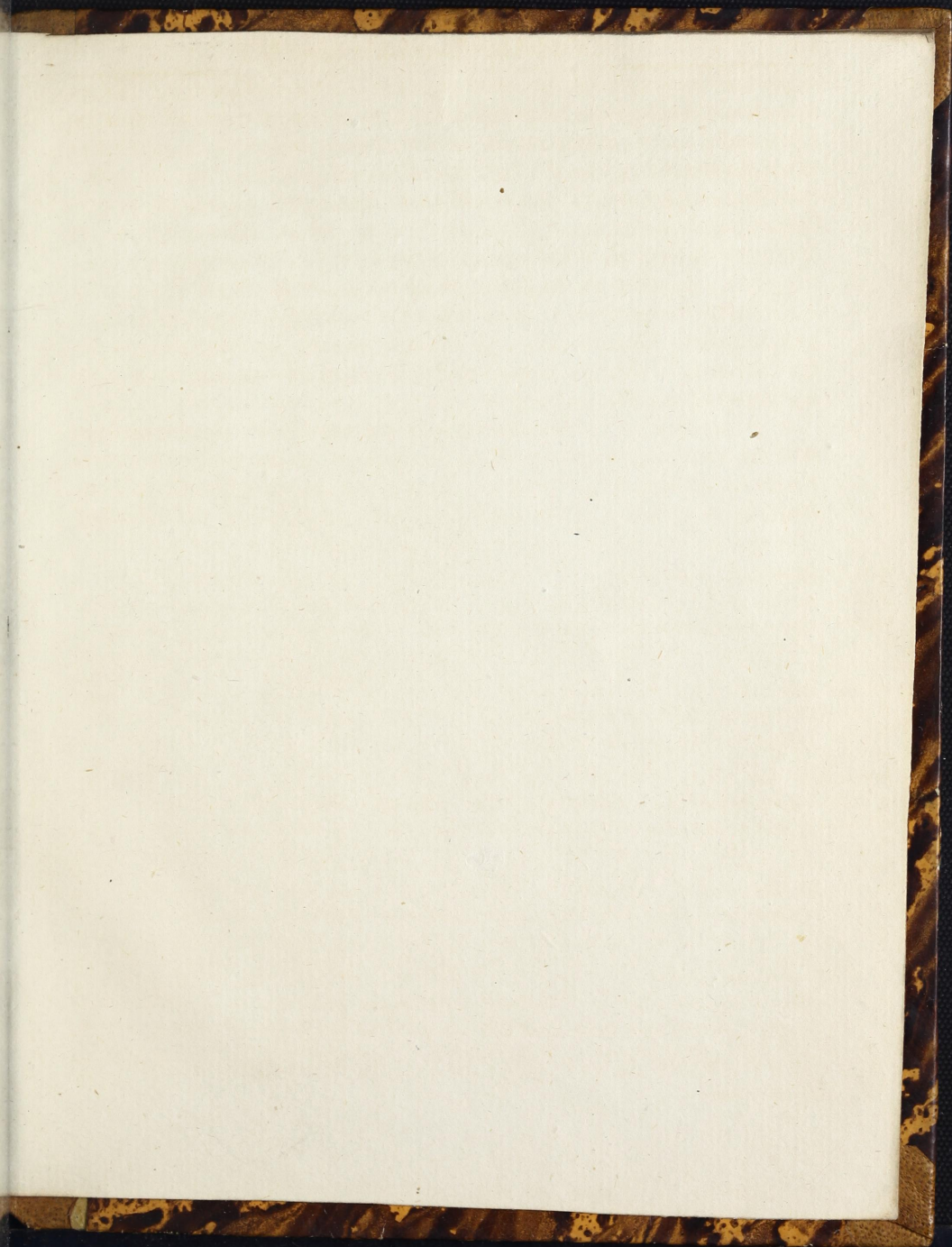
erősítések-meg a' te szíveteiket, mert az Urnak el-jövetele el-közelget. Tilalmas eszközök-höz pedig, mely által utat keressz ember a' meg-fzabaduláfra, folyamodni nem szabad, s' nem-is tanácsos, mert azok ellen Istennek kemény sententiája vagyon, 2Reg. 1.3: *Nincsené Isten Izraelben, hogy Bál-zebulhoz, az Ékronbéli istenhez mentek tanács kérdeni.* És. Amos. 5.19. *Miképpen ha valaki el-fzad az Oroszlány előtt, és Medve találkozik vele, avagy ha valakit, ki az ő házában bé-ment, és kezével a' falhoz támaszkodott és a' kigya meg-mar.* Egyedül az hatalmas Istenhez mindenek előtt a' fzabaduláért kell hát folyamodni, a' kinek sok uttya és modgya vagyon az ő hiveinek meg-fzabadításában: s' várjad-ú hát az Urat, és légy erős, és meg-erősítí a' te szivedet, Psal. 37.14. *Ha késendők várjad azt, mert kétség nélkül el-jő, és nem kéfík.* Hab. 2.3.

Mitsoda jelekből elmérheted pedig azt meg, hogy tégedet az Isten nem úgy mint meg-vetett, és hitetlen embert, hanem mint néki kedves Fiát Leányát sujtol, fanyargat; mind az elől járó beszédében Elmélnkedésemnek, mind pedig helyel helyel a' Tractában le-tettem olvasd azokat.

APPLICATIO.

Isten sentegylekezete, *Atya és Anya* nélkül árváhdotts Debreczen városra, a' sokféle keserves igazság, és szaczszeltatások közt, el-tikkatt, el-lankatt Isten Anyaszentegyháza: nem mondhatnánk edgy-ú közszűletek, zápor módgyára ottan, ottan, rajtatok el-hatalmazott sok ostor, hogy ne érdeklene; kiváltsképpen ez mostani siralmas időkben; éshavolna oly kinek szíveteinek siralmas panaszát meg-jelenthetnétek, a' ki keserűlne és bána-koznék ki-beállhatetlen terhes és súlyos jobbjáji veltotokon, volna mit panaszolhatnátok! De hová folyának a' medtek? Akar nap-keletre: Nap-nyugotra, Délre, és Északra tekintetek, honnét várhattok külső segedelemet? Oly orvost, ki ez nyavalyás sebeteket irgalmas jórral bé-köszné? Mit nem követ-el rajtatok minden-féle Nemzet? De a' mi lelketeknek leg keserveisebb, azon Magyar vér, kiből valók vadatok; azon vallásunk, kikkel egy Istent vallotok, sőt meg szolgaitok-is: kikkel sokszor jól töstetek, kebletekben oltalmaztatok, tan-kargattatok, avagy nem azok hatalmaskodnak és uralkodnak-e rajtatok? Sőt várhattok-e azoktól-ú jót, a' kikkel csak nem lelketek-is közlőstetek? Hogy Czímerek legyen alázatos Bárány, a' mindennapi szem-mellátott proba bizonyíttya. Az Bárányról írja Esaiás cap. 53. v. 7. A' mikor az mézszárazékre viszik meg nem nyitja száját: az ő nyírói előtt meg-nemul. Sokszor vitének, visznek ma-ú bennetek az mézszárazékre (nálam jobban tudgyátok.) Nyírnék minden aion modon iteket, el sem mulatnak semmi áb-ban a' mi el-követhetnek, de mind ezekben el-csüggedtek-e, el-hadgyátok-e magatokat? Távol legyen! Jól tudgyátok az Izrael népe, mennél nagyobb igazszenvedne Pharaó keze miatt, annál inkább terjedett reájok Isten áldása, szaporodának felettégen; Exod. 1.12. Használtsképpen vagyon dolgozok, jól tudgyátok mennél szerényebben igyekednek romlásokra, annál inkább meg-fzégynálnak ellenségeitek; Ti meg-állatok; ők pedig az földhöz verestetek. Psal. 20.v. 9. A' Pálma fa, mennél több terhet véa raknak, annál inkább gyengéssé szokott nőni, ojtetekbe verestetek mennél több terhel terhelhetetek lelketekbe mint építetek, büszkes áldása Istének rajtatok fenlök. Ne legyetek csak tántorgók ez keresztviseletben; s' áthatatosan maradvátok meg igaz vallástok-ban; és bizzatok az Urbanerőssén, cselekedgyetek jól s' hadgyátok az Urra a' ti ualtokat; meg-láttyátok hogy a' ti igazságotok mint egy világosságki-hozza a' sötétből; és a' te illekedet miképpen a' délt, Psal. 37.v. 3.

erősítések-meg a' ti szíveteiket, mert az Urnak el-jövelele el-közelget. Tilalmas eszközökhöz pedig, mely által utat keresne ember a' meg-fzabaduláfra, folyamodni nem szabad, s' nem-is tanácsos, mert azok ellen Istennek kemény sententiája vagyon, 2Reg.1.3: *Nincsené Isten Izraelben, hogy Bálzebulhoz, az Ékronbéli istenhez mentek tanács kérdeni* És. Amos. 5.19. *Miképpen ha valaki el-fzalat az Oroszlány előtt, és Medve találkozik vele, avagy ha valakit, ki az ő házában bé-ment, és kezével a' falhoz támaszkodott és a' kígyó meg-mar.* Egyedül az hatalmas Istenhez mindenek előtt a' fzabaduláért kell hát folyamodni, a' kinek sok uttya és modgya vagyon az ő hiveinek meg-fzabadításában: s' várjad-ú hát az Urat, és légy erős, és meg-erősítí a' te szivedet, Psal.37.14. *Ha késendők várjad azt, mert kétség nélkül el-jő, és nem kéfík.* Hab. 2.3.

Mitsoda jelekből elmérheted pedig azt meg, hogy tégedet az Isten nem úgy mint meg-vetett, és hitetlen embert, hanem mint neki kedves Fiát Leányát sujtol, fanyargat; mind az elől járó beszédében Elmélnkedésemnek, mind pedig helyel helyel a' Tractában le-tettem olvafid azokat.

APPLICATIO.

Isten sentegyházakozete, *Atya és Anya nélkül árváhdotts Debreczen városra, a' sokféle keserveség, és szacszaltatások köze, el-tikkatt, el-lankatt Isten Anyasentegyháza: nem mondhatná edgy-ú közszálatok, zápor módgyára ottan, ottan, rajtatok el-hatalmazott sok ostor, hogy ne érdeklene; kiváltsképpen ez mostanó fialmas időkben; és ha volna oly kinek szívete nek fialmas panaszfát meg-jelenthetnétek, a' ki keserűne és bámakoznék ki-befálhetetlen terhés és fáltyos jobbágyi vóltoatokon, volna mit panaszolhatnátok! De havá folyag modtok? Akar nap-keletre: Nap-nyugotra, Délre, és Esákra tekintetek, honét várhattok kális segedelemet? oly orvost, ki ez nyavalyás sebeteket irgalmas járral bé-köszné? Mit nem követ-el rajtatok minden-féle Nemzet? De a' mi lelketeknek leg keservefőbb, azon Magyar vér, kiből vólók vadatok; azon vallásunk kikkel egy Isten vallotok, sőt meg solgaltok-is: kikkel sokszor jól töstetek, kebletekben oltalmaztatok, tan kargattatok, avagy nem azok hatalmaskodnak és uralkodnak-e rajtatok? Sőt várhattok-e azokul-ú jót, a' kikkel csak nem lelketek-is közlötetek? Hogy Czimeretek legyen alázatos Bárány, a' mindennapi szem-mellátott proba bizonyíttya. Az Bárányról írja Esaiás cap. 53. v. 7. A' mikor az mézfáziszekre vizlíz meg nem nyittya fázját: az ő nyírói előtt meg-nemul. Sokszor vitének, vísznek ma-ú bennetek az mézfáziszekre (nálam jobban tudgyátok.) Nyírnék minden aion modon titeket, el sem mulasnak semmi abban a' mi el-követhetnek, de mind ezekben el-csüggedtek-e, el-hadgyátok-e magatokat? Távol legyen! Jól tudgyátok az Izrael népe, mennél nagyobb igaz-szenvedne Pharaó kezé miatt, annál inkább terjedett reájok Isten áldása, szaporodának felettigen; Exod. 1.12. Használtsképpen vagyon dolgozok, jól tudgyátok mennél serényebben igyekednek romláfozok, annál inkább meg-fzégzenálnék ellenségeitek; Tí meg-állatok; s'k pedig az földhöz veretteknek. Psal. 20. v. 9. A' Pálma fa, mennél több terhet reá raknak, annál inkább gyenesz és kott nőni, esztekbe verettek mennél több terhet terheltek lelketekbe mím építetek, bürséges áldás Istenek rajtatok fenlók. Ne legyetek csak tánsorgók ez keresztviseletben; s' áthatatosan maradvatok-meg igaz vallástokba; és bizzatok az Urban erőfőn, cselekedgyetek jót s' hadgyátok az Ur a' ti ualotokat; meg-láttyátok hogy a' ti igazságtok mint egy világosságki-hozza a' sötétből; és a' te jületidet miképpen a' délt, Psal. 37. v. 3.*

